

A ROMÁNIAI ROMÁNOK, A ROMÁNIAI MAGYAR ETNIKAI KISEBBSÉG ÉS MAGYARORSZÁG DEMOGRÁFIAI HELYZETÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA (1992–2002)¹

VASILE GHETAU

I. Bevezetés

A romániai magyar kisebbség 1,4 millió lakost jelent, ami az ország népességének 6,6%-át teszi ki és jól meghatározható népességet képvisel, mivel világosan látható szocio-ökonómiai és kulturális jellemzőkkel rendelkezik és földrajzilag is jól körülhatárolható. A román többséggel való közös történelmük bizonyos fokig összhangba hozta a demográfiai magatartásukat és a főbb demográfiai paraméterek nem elhanyagolható konvergenciát mutatnak. Magyarország jelentős előnnyel rendelkezett és rendelkezik Romániával szemben a gazdasági, szociális és kulturális fejlettséget illetően. A jelenlegi különbségek nemcsak a különböző történelmi fejlődés eredményei, hanem az eltérő kulturális örökségnek is köszönhetőek. A kommunista rezsim idején a közös politikai, társadalmi és gazdasági fejlődés mintegy 50 éve bizonyos közeledést eredményezett a két ország demográfiai helyzete között. Ezen kívül az 1990 után bekövetkezett gazdasági és társadalmi változás – bár Magyarországon gyorsabban és nem olyan kemény szociális következményekkel ment végbe – számos hasonló vonással rendelkezik e két országban (mint ahogy Közép- és Kelet-Európa minden országában a változás idején), és bizonyos mértékben hasonló módon fejlődött a demográfiai helyzet, mivel ugyanolyan nyomot hagyott maga után.

E dolgozat keretében meg kívánjuk vizsgálni, milyen mértékű a konvergencia a románok, a romániai magyar etnikai kisebbség és Magyarország demográfiai helyzete között. (A 2001-es népszámlálás eredménye szerint Magyarországon magyar etnikumú a népesség 95%-a – Központi Statisztikai Hivatal, Magyarország, 2002.)

¹ Az előadás elhangzott a francia nyelvű demográfusok nemzetközi szövetsége (AIDELF) éves konferenciáján, melyet 2004. szeptember 20–24. rendeztek Budapesten „Nemzetközi migráció” címmel.

II. Számok és dinamika

Mind Románia, mind Magyarország népessége csökken. E csökkenés régi folyamat Magyarországon (1982 óta), míg Romániában csak 1990-ben kezdődött. Vannak bizonyos jellegzetességek egyrészt a csökkenés intenzitását illetően, másrészt a két összetevő – a természetes szaporodás és a nettó migráció – hatásának köszönhetően (1. táblázat).

1. Románia és Magyarország. A népességszám változása, 1992–2002, és a változás összetevői

Romania and Hungary. Changes in population size, 1992–2002, and the components of the changes

	Románia				Magyarország
	együtt	románok	magyarok	egyéb	együtt
<i>A népesség száma</i>					
1992. január 7. (népszámlálás)					1992. január 1.
– ezer fő	22810,0	20408,5	1625,0	776,5	10373,6
– százalék	100,0	89,5	7,1	3,4	–
2002. március 18. (népszámlálás)					2002. január 1.
– ezer fő	21681,0	19399,6	1431,8	849,6	10174,9
– százalék	100,0	89,5	6,6	3,9	–
<i>Változás 1992–2002-ig</i>					
– ezer fő	-1129,0	-1008,9	-193,2	+73,0	-198,7
– százalék	-4,9	-4,9	-11,9	+9,4	-1,9
<i>A változás összetevői, ezer fő</i>					
– természetes szaporodás	-303,7	-220,5	-99,7	+16,5	-367,2
– nettó migráció	-825,4	-788,4	-93,4	+56,5	+168,4
Százalék					–
– természetes szaporodás	26,9	21,9	51,6	22,6	
– nettó migráció	73,1	78,1	48,4	77,4	
<i>Az összetevők alakulása 1992–2002-ig, százalékban</i>					
– természetes szaporodás	-1,3	-1,1	-6,1	+2,1	-3,5
– nettó migráció	-3,6	-3,9	-5,8	+7,3	+1,6

... - nincs adat; - tárgytalan

Forrás (elsődleges adatok): Románia – Institutul National de Statistica (INS), 1993–2003; 1995; 2004c; Magyarország – Európa Tanács, 2003.

1992 és 2002 között a veszteség Romániában 4,9%, Magyarországon azonban csak 1,9% (I.a és I.b ábra). Romániában kettős forrása van a csökkenésnek, míg Magyarországon csupán a természetes tényező okozza. Valójában a természetes fogyás sokkal jelentősebb Magyarországon –3,5% a romániai –1,3%-hoz

képest. Ezt azonban jól ellensúlyozza az 1,6%-os pozitív nettó migráció, és ez magyarázza, hogy Magyarországon kevesebb az összes fogyás.

Románia népességének 90%-a román etnikumú és az ő fogyásuk gyakorlatilag ugyanolyan mértékű, mint a nemzeti átlag (-4,9%). E változásnak majd háromnegyede a migrációból ered. A romániai magyar kisebbség érezhetően nagyobb fogyást élt át, 12%-ot, amelyben a két összetevő egyenlő mértékű.

Összefoglalva: mindhárom népesség fogyóban van, de eltérő mértékben: 2%-os a fogyás Magyarországon, 5% a romániai románok körében és 12% a romániai magyarok körében. Ugyanakkor különbözőségek mutatkoznak a halandóság, a születésszám és a nemzetközi migráció terén.

III. Korstruktúra

A 2003. január 1-jei korfát mind Magyarországon, mind Romániában nagymértékben meghatározzák a múlt század második felében a születésszámok terén lezajlott nagy változások és az 1990-es évek valóságos zuhanása (II.a és II.b ábra). A két országban az 1950-es és 1960-as években rendkívül súlyos csökkenés volt tapasztalható, és e két ország 1966-os szintje (14 ezrelék) Európában a legalacsonyabb volt. Az 1960-as évek második felében és az 1970-es években az e két országban tapasztalt emelkedés eltérő jellegű: Magyarországon gazdasági intézkedések hatására bekövetkezett szabályos növekedés, Romániában viszont hirtelen robbanás az 1966 végén bevezetett kényszer jellegű pro-natalista intézkedéseket követően. Magyarországon az 1990-es évek csökkenése elnyújtott és egy korábbi tendencia folytatódása, mely az 1970-es évek közepe táján indult. Romániában valóságos törés következett be 1990–91-ben, mikor a korlátozó intézkedéseket eltörölték. A korfa alapja végül is 1995 után mutat stabilitást a születésszámban.

A romániai románok és a romániai magyar etnikai kisebbség korfái nem mutatnak lényeges különbségeket, mégis rá lehet mutatni néhány jellegzetesésre. Az 1967–68-as születésszám-növekedés a románok körében erőteljesebb volt. Bizonyára más szinten voltak a kétféle népesség ismeretei a születéskorlátozás terén. Ugyanez a magyarázat érvényes az 1983 után született generációk eltérő méretével kapcsolatban is, mikor az abortusszal és a születéskorlátozással kapcsolatos korlátozó rendelkezéseket szigorúbb módon alkalmazták.

A demográfiai előregedés erőteljesebb a magyar kisebbség körében, mint a románok és a magyarországi népesség körében. (III.a és III.b ábra).

Összességében véve kimondható, hogy a korstruktúra hasonló torzulásokat mutat Magyarországon és Romániában és főként a romániai két etnikum körében.

IV. Termékenység

A Romániában élő etnikumok eltérő termékenységről rendelkezésre álló információk az anyakönyvi statisztikai adatokból származnak – születések az anya etnikai hovatartozása és életkora szerint –, valamint a népszámlálási adatokból – nők etnikum szerint, az élveszületett gyermekek kora és átlagos száma.

Szükséges néhány pontosítás, mivel az etnikai hovatartozásra vonatkozó adatok minősége fontos ahhoz, hogy meg lehessen becsülni a természetes mozgás paramétereit. Az etnikai hovatartozást a népszámláláskor a felnőtt személy szabad döntése alapján jegyzik be, kiskorú gyermekek esetében pedig a szülők nyilatkozata alapján. Az anyakönyvben a születés bejegyzésekor az anya etnikai hovatartozását az a személy határozza meg², aki az anyakönyvi hivatalban bemutatja a születéssel kapcsolatos okiratokat (a kórház vagy orvos igazolását a születésről és az anya személyazonosságát igazoló papírokat). Az elhunytak esetében az az etnikai hovatartozás, amit az anyakönyvi hivatalban a halotti igazolást és az elhunyt személyi azonosságát igazoló papírokat bemutató személy kijelent.

Általában az etnikai hovatartozásra vonatkozó nyilatkozatok megfelelnek a valóságnak. Mégis van egy kivétel, amely az etnikum szerint bontott termékenységi (és halálozási) mutatók szempontjából jelentős lehet. Nagy számban fordul elő, hogy a cigány etnikumúak nem jelentik be a valódi hovatartozásukat. A 2002-es népszámláláskor csak 535 ezren vallották magukat ezen etnikumhoz tartozónak. Pedig a valódi számuk bizonyos közvetett becslések alapján 1 és 1,5 millió között lehet. Más szóval a népszámláláskor Erdélyben (az ország közép-nyugati területén) a cigányok jelentős számban más nemzetiségűnek vallották magukat, főleg romának és magyarnak. Ugyanez történik a nemzetiség megvallásával születéskor és halálozáskor. A 2002-es évre vonatkozó 10 ezrelékes nyers születési arányszám és mindössze 2,4 ezrelékes nyers halálozási arányszám nem elfogadható és rámutat a torzulás mértékére, valamint arra a tényre, hogy erősebbnek tűnik a más nemzetiséghez való tartozás megvallására való hajlam az anyakönyvi hivatalban (születés és halálozás esetén), mint a népszámláláskor (a megvallás körülményei mások). E tények potenciálisan befolyásolhatják a termékenységi és halálozási mutatókat, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni, különösen a romániai magyar kisebbség esetében, annak mérete miatt.

E pontosítások és az ebből következő óvatosság mellett vizsgáljuk meg az eredményeket. A rendelkezésre álló adatok lehetővé tették, hogy megbecsüljük a nyers születési arányszámot, a kor szerinti termékenységi arányszámot és a teljes termékenységi arányszámot 2002-re vonatkozóan.

² Ez a személy lehet az anya, de leggyakrabban vagy az apa az, vagy a gyermek egyéb közeli rokonai.

Tudtuk már, hogy a romániai magyarok termékenysége kissé alacsonyabb, mint a többségi románoké. E megállapítást alátámasztotta az egy nőre jutó átlagos gyermekszám a népszámlálási adatokban, valamint saját becsléseink is, melyeket az 1992-es népszámlálásra és az anyakönyvi adatokra alapoztunk. *Courbage* 1992-re vonatkozó becslései (1998) gyakorlatilag megegyeztek a mieinkkel:

	Románok	Magyarok
Nyers születési arányszám (ezrelék)	11,8	9,2
Teljes termékenységi arányszám (egy nőre)	1,55	1,31

A románokra (az ország népességének 90%-a) vonatkozó értékek teljesen megfelelnek az országos szinten mért értékeknek – 11,4 ezrelék és 1,5 gyermek/nő.

Milyen irányba fejlődhetnek a két etnikum közötti különbségek 1992 után, az erős termékenységsökkenés kontextusában? Véleményünk szerint a mozgások konvergáltak és a nagyon alacsony értékek felé közelítettek. A 2002-re vonatkozó becslések a 2. táblázatban láthatók:

2. Románia és Magyarország. Születési arányok és termékenység, 2002
 Romania and Hungary. Crude birth rates and fertility, 2002

	Románia			Magyarország
	együtt	románok	magyarok	

Nyers születési arányszám – 2002

– anyakönyvi adatok alapján	9,7	9,9	7,5	9,5
– Arriaga módszere alapján	10,3	9,9	9,5	–

A termékenység kor szerint – 2002

Korcsoport	Románia						Magyarország	
	együtt		románok		magyarok			
	1000 nőre	%-ban	1000 nőre	%-ban	1000 nőre	%-ban	1000 nőre	%-ban
15–19	173	13,8	170	13,1	108	0,4	109	8,4
20–24	407	32,4	418	32,3	334	32,3	300	23,0
25–29	387	30,8	404	31,2	362	35,0	461	35,4
30–34	202	16,1	205	15,9	163	15,8	301	23,1
35–39	71	5,6	80	6,2	54	5,2	110	8,4
40–44	16	1,3	16	1,2	12	1,2	21	1,6
45–49	1	0,1	1	0,1	1	0,1	1	0,1
Együtt	1257	100,0	1294	100,0	1034	100,0	1303	100,0

Teljes termékenységi arányszám

– anyakönyvi adatok alapján	1257	1294	1034	1303
– Arriaga módszere alapján*	1400	1400	1400	–

Az anyák átlagos életkora gyermek születésekor

– anyakönyvi adatok alapján	26,1	26	26	27,8
– Arriaga módszere alapján	27	27	27	–

Az anyák átlagos életkora – az első gyermek születésekor

24,1	...	...	25,6
------	-----	-----	------

Élveszületett gyermekek átlagos száma egy nőre (2002. márciusi népszámlálás alapján)

20–24	0,44	0,37	0,34	...
25–29	0,97	0,94	0,91	...
30–34	1,43	1,40	1,42	...
35–39	1,88	1,84	1,82	...
40–44	2,11	2,07	2,03	...
45–49	2,18	2,15	2,09	...
50–54	2,28	2,26	2,17	...

* E módszer szerint a hivatkozott időszak 2001. március–2002. március; ... nincs adat.

Forrás: Románia – INS, 2003b; 2004a; 2004b; 2004c; a szerző számításai; Magyarország – Európa Tanács, 2003.

Nincs szignifikáns különbség a három népesség termékenységi szintje között. Először az egy nőre jutó elveszületett gyermekek számát vizsgáljuk meg (2002-es román népszámlálás), majd a teljes termékenységi arányszám és a nyers születési arányszám vizsgálata következik.

Ha az anya kora szerint nézzük az átlagos élveszületési gyermekszámot, akkor az egy kumulatív jellegű, longitudinális mutató, mely a teljes termékenységi arányszámhoz képest igen stabil és merev. Éppen e tulajdonságai miatt különösen alkalmas minden összehasonlító elemzésre. A románok és a magyar nemzetiségek között minimális a különbség, ami azt bizonyítja, hogy szinte azonos a termékenységük. Az anyává válás átlagéletkora azonos Románia két populációjában – 26 év –, Magyarországon viszont majdnem két évvel magasabb, ami a kor szerinti termékenység eltérő struktúrájú modelljét jelzi.

Romániában és Magyarországon gyakorlatilag azonos a teljes termékenységi arányszám – 1,3/nő és az utóbbi években jó stabilitást mutat. A romániai magyaroknak transzverzálisan enyhén alacsonyabb a termékenysége – 1 gyermek/nő. Az Arriaga módszer révén kapott érték véleményünk szerint túlbecsüli a valós szintet.

A 2002-es nyers születési arányszám majdnem azonos volt Romániában és Magyarországon – 9,7, ill. 9,5 ezrelék. Az anyakönyvi adatok és a 2002-es népszámlálás adatai szerint a románok születési arányszáma 9,9 ezrelék volt, míg a romániai magyar nemzetiségűeké 7,5 ezrelék. Meglátásunk szerint az utóbbi érték enyhén alábecsüli a magyar kisebbség valós születési arányszámát. Ha megvizsgáljuk Románia magyarok lakta megyéiben a születési arányszámot, ezen állítás megerősítését találjuk. Akkor hát honnan eredhet az alulbecslés? Talán a magyar populáció túlbecslése a népszámláláskor, melyet a cigányok érezhető "apport"-ja okozott? Nincs megalapozott magyarázatunk rá.

Ha az Arriaga módszerrel kiszámított kor szerinti termékenységi arányszám segítségével, az 1992-es és 2002-es népszámlálás élveszületési gyermekszáma alapján megbecsüljük a termékenységet, akkor 9,5 ezreléket kapunk. Mivel e módszernek megvannak a maga korlátai – azok miatt a hipotézisek miatt, amelyekre alapul –, kissé túlbecsüli a 2001–2002-es termékenységet. Véleményünk szerint a 9 ezrelékhez közeli, de a románokénál és Magyarországénál alacsonyabb születési arányszám realisztikusabbnak tűnne.

Ha nagyon közel is van a három populáció termékenységi szintje egymáshoz, bizonyos mértékben különböznek a kor szerinti termékenység modelljei (4a és 4b ábra). A termékenység erős strukturális változások szakaszába lépett a rendszerváltozás utáni országokban. A születések későbbre halasztása nyilvánvaló realitás. E változás legerősebben Magyarországon jelentkezik, és a termékenységi arányszámok kor szerinti görbéi mutatják az eltolódást. A 30 évesek és annál idősebbek korosztályában a termékenység értéke Romániában egy negyeddel, Magyarországon pedig egy harmaddal emelkedett. Románia magyar népessége köztes pozíciót foglal el. A románok és a romániai magyar nemzetiiség termékenysége közötti különbség megragadásának más módja az, ha a termékenységet vallási megoszlás szerint vizsgáljuk. A románok 94%-ban ortodoxok. A magyar nemzetiségűek főleg reformátusok (46%), római katolikusok (41%) és unitáriusok (5%). (INS, 2003, 1. kötet). A vallás nincs bejegyezve

az anyakönyvbe, de vannak népszámlálási adatok a nők megoszlásáról az élveszületett gyermekszám szerint, kor és vallás szerint. Ha az ezen adatokból az Arriaga módszerrel kapott, a kor és vallás szerinti termékenységi arányszámot használjuk, ugyanazt a nyers születési arányszámot kapjuk – 10 ezreléket – az ortodoxoknál és a római katolikus, református és unitárius lakosoknál (súlyozott átlag).

Konklúzióként megállapítható, hogy a három populációnak szinte azonos a termékenységi szintje, de az időbeli lefolyásban vannak kis eltérések.

V. Halandóság

Romániában az etnikai eredet szerinti halandósági különbségekről egyedül olyan adatok állnak rendelkezésre, melyek a haláleseteket etnikum szerint tüntetik fel. A 2002-es év kiváltságos év. Meg tudtuk határozni a nyers halálozási arányszámot, a kor szerinti halandóságot és a születéskor várható átlagos élettartam értékét (3. táblázat).

A halandóság magas volt és továbbra is magas Romániában és Magyarországon. Európában egyedül a volt szovjet térségben találhatunk a romániaiaknál és a magyarországiaknál magasabb halálozási arányszámokat és rosszabb születéskor várható élettartam értékeket. Ez a magasabb halandóság elsősorban a férfi lakosságot érinti. Azonban különösen az 1990-es évek közepétől nettó különbség figyelhető meg a nyers halálozási arányszám és a születéskor várható élettartam alakulása között. A nyers arányszám stabil marad – 12% körül Romániában és 13 ezrelék körül Magyarországon, míg a várható élettartam jelentősen növekedik (V. ábra). A kor szerinti halandóság tehát csökkenőben van, de a demográfiai előregedés miatt a nyers arányszám továbbra is nagyon magas értéken marad.

A nyers halálozási arányszám magasabb a romániai magyarok körében, mind a többségi populációhoz képest, mind a magyarországi népességhez képest. E helyzetet a nagyobb fokú előregedés magyarázhatja. Úgy tűnik, hogy bizonyos óvatossággal kell kezelni a romániai magyarok nyers arányszámának ezen szintjét, a már említett okok miatt.

Annak ellenére, hogy a nyers halálozási arányszám hagyományosan magasabb Magyarországon, Romániában alacsonyabb a születéskor várható élettartam: a férfiaknál egy évvel, a nőknél pedig majdnem két évvel. A magyar etnikumú férfiaknak kissé rövidebb a várható élettartama a románokéhoz képest, viszont ugyanennek az etnikumnak a női tagjai egy évvel hosszabb életet remélhetnek, mint a román nők.

*3. Románia és Magyarország. Halandóság és a születéskor
várható élettartam, 2002*
Romania and Hungary. Mortality and life expectancy at birth

	Románia			Magyarország
	együtt	románok	magyarok	
Nyers halálozási arányszám	12,4	12,6	14,7	13,1
Csecsemőhalandóság 1000 élveszületésre	17,2	17,1	13,8	7,2
Születéskor várható élettartam években				
– férfiak	67,4	67,1	66,8	68,4
– nők	74,8	74,5	75,5	76,7

Forrás: Románia – 2004a; 2004b; 2004c; a szerző számításai; Magyarország – Európa Tanács – 2003.

Romániában a csecsemőhalandóság továbbra is nagyon magas szinten van, ami az ország gazdasági, szociális és kulturális helyzetére vezethető vissza, másrészt az orvosi ellátás hozzáférhetőségére és színvonalára, különösen a vidéki területeken. A magyar kisebbség csecsemőhalandósága ennél kisebb, de majdnem duplája a magyarországinak.

VI. Mik a perspektívák?

A termékenység gyors és jelentős növelése nélkül elég sötétek a három népesség kilátásai. A 4. táblázat bemutatja az ENSZ Népesedésügyi Szakosztályának legutóbbi projekció-sorozatából a közepes változat főbb eredményeit. Ha az egy nőre eső termékenység 1,7 gyermekre nőne, még az sem tudná megállítani a demográfiai hanyatlást. Valójában a termékenységsökkenés és a korstruktúra romlása automatikusan egy öngerjesztő folyamathoz vezettek.

*4. Románia és Magyarország népessége 2025-ben,
az ENSZ Népesedési Szakosztálya
2002-es demográfiai projekció-sorozatának közepes változata szerint.
Population of Romania and Hungary in 2025
according to the medium variant of the 2002 demographic projection series
of the United Nations Population Division*

	Magyarország	Románia
Népesség 2002-ben, millió fő	10,2	21,7
Teljes termékenységi arányszám, egy nőre		
– 2002	1,3	1,3
– 2025–2030	1,67	1,63
Születéskor várható átlagos élettartam, év		
– 2002		
– férfiak	68,4	67,4
– nők	76,7	74,8
– 2025–2030		
– férfiak	73,1	72,1
– nők	80,4	78,1
Népesség 2025-ben, millió fő	8,9	20,8
A népesség csökkenése 2002–2025-ig, %	13	4
A 65 évesek és idősebbek aránya, %		
– 2002	15,4	14,2
– 2025	21	18

Forrás: 2002 – Románia: 2004a; a szerző számításai; Magyarország: Európa Tanács, 2003; 2025-re – Egyesült Nemzetek Népesedésügyi Szakosztály, 2003.

A demográfiai előregedés jelentősen fel fog gyorsulni annak minden demográfiai, gazdasági és szociális következményével.

A múlt és jelen folyamatok fényében a demográfiai hanyatlás jelentősebb a romániai magyar kisebbség körében, aminek következtében arányuk tovább csökken az ország népességének összességéhez képest.

VII. Záró megjegyzések

A három vizsgált népesség termékenysége és halandósága nem mutat jelentős különbségeket. A termékenység időbeli lezajlását tekintve tetten érhető néhány jellegzetesség, ami a magyarországi termékenység gyorsabb strukturális modernizációjának bizonyítéka. A halandóságot tekintve továbbra is elfogadhatatlanok a születéskor várható élettartam értékei, mivel még mindig határozottan a nyugati országok átlaga alatt maradnak. Azonban e három populáció je-

lents javulást tapasztal az 1990-es évek közepe óta a kor szerinti halandóság területén; e folyamat a legerősebben Magyarországon jelentkezik. Mivel 1990 előtt a közép- és kelet-európai országok magas halandósága a keringési rendszeri és főleg a cerebrovaszkuláris betegségek okozta elhalálozások rendkívül magas számával volt magyarázható, a kor szerinti halandóság csökkenése történelmi pillanatot jelent a közép- és kelet-európai térség halandósága szempontjából: a nyugat-európai országokhoz képest kb. 25 éves késéssel végre kitört a kardiovaszkuláris forradalom (Vallin – Meslé 2001). A változások nyilvánvalóak Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban, Szlovákiában és Magyarországon, sőt szerényebb mértékben Romániában is. Jó okkal feltételezhető, hogy a folyamat tartós lesz.

Magyarország és Románia kormánya tudatában van a jelen demográfiai folyamatok súlyosságának és a jövő kirajzolódó perspektíváinak. Ezen érzékenység és felelősség megnyilvánulásaként a miniszterelnök közvetlen irányításával létrejött (2001-ben Magyarországon és 2004-ben Romániában) több nemzeti népesedésszügyi szervezet. Mivel a jelenlegi demográfiai helyzet javításának kulcsa a termékenység növelésében van, már csak az a kérdés, milyen mértékben lesz lehetséges egy ilyen változást létrehozni.

HIVATKOZÁSOK

- Conseil de l'Europe. 1999. *Evolution démographique récente en Europe – 1999*. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Council of Europe. 2003. *Recent demographic developments in Europe – 2003*. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Courbage, Youssef. 1998. „Demographic characteristics of national minorities in Hungary, Romania and Slovakia.” In: Werner Haug, Youssef Courbage, Paul Compton. *The demographic characteristics of national minorities in certain European states*. Vol. I. *Population Studies No. 30*, Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Cseh-Szombathy, László. 2003. „Changes in demographic processes in Hungary.” *Demográfia*, Special Edition, Vol. 46. 2003.
- Ghetau, Vasile. 2003. „The year 2050: will Romania's population reach 16 millions inhabitants?” *Populatie & Societate*, Special issue, December 2003.
- Hungarian Central Statistical Office. 2002. *Population Census 2001. 4. Ethnic affiliation. Data on national, ethnic minorities*.
- Institutul National de Statistica. 1993–2002. Annual publications on Live birth and Death.
- Institutul National de Statistica. 1994. *Recensământul Populației si Locuintelor 1992. Vol. I. – Populație. Structura demografică*.
- Institutul National de Statistica. 1995. *Recensământul Populației si Locuintelor 1992. Structura etnică si confesională a populației*.
- Institutul National de Statistica. 2001. *Anuarul Demografic al României 2001*.
- Institutul National de Statistica. 2003a. *Recensământul Populației si al Locuintelor din 18 martie 2002. Vol. I – Populație. Structura demografică*.

- Institutul National de Statistica. 2003b. *Situatia demografica a Romaniei in anul 2002*.
Institutul National de Statistica. 2003c. *Nascuti vii in anul 2002*.
Institutul National de Statistica. 2003d. *Decedati in anul 2002*.
Institutul National de Statistica. 2004a. Anuarul Statistic al Romaniei 2003.
Institutul National de Statistica. 2004b. *Unpublished data*.
Institutul National de Statistica. 2004c. *Recensamantul Populatiei si al Locuintelor din 18 martie 2002. Vol. IV – Populatie. Structure etnica si confesionala*.
Klinger, András. 2003. "Mortality differences between the subregions of Hungary." *Demográfia*, Special Edition, Vol. 46, 2003.
United Nations Population Divison. 2003. *World Population Prospects: the 2002 Revision*. United Nations. New York.
Vallin, Jacques – France Meslé. 2001. "Trends in mortality in Europe since 1950: age-, sex- and cause specific mortality." In: Jaxgues Vallin et France Mesle, Tapani Valkonen. *Trends in mortality and differential mortality. Population Studies No. 36*, Council of Europe Publishing, Strasbourg.

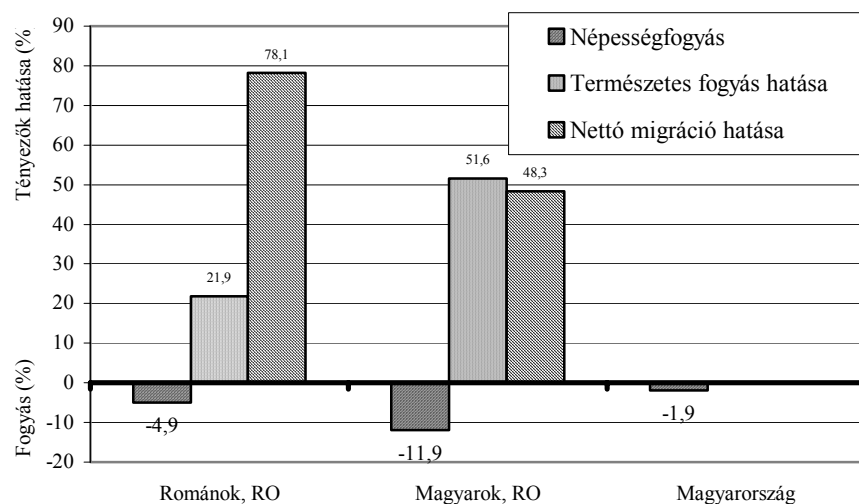
Tárgyszavak:

Népesedés

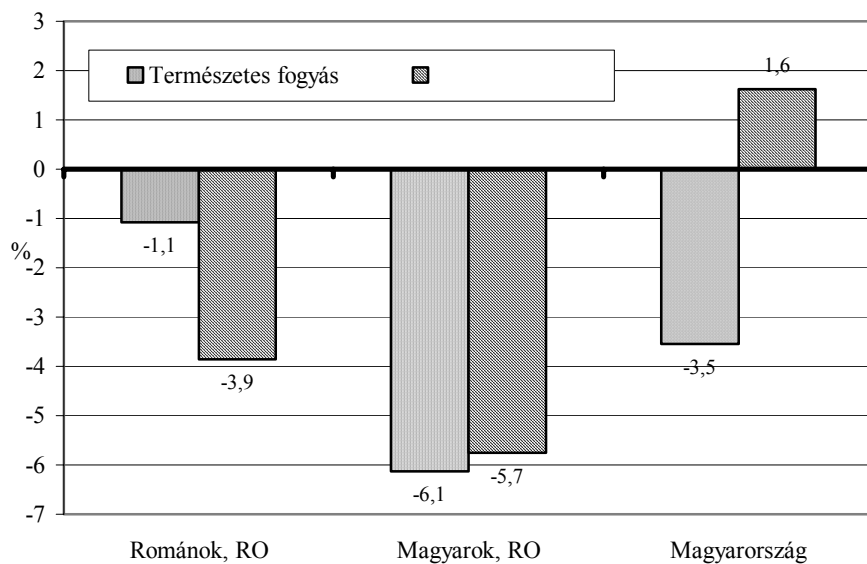
Etnikum

Kisebbség

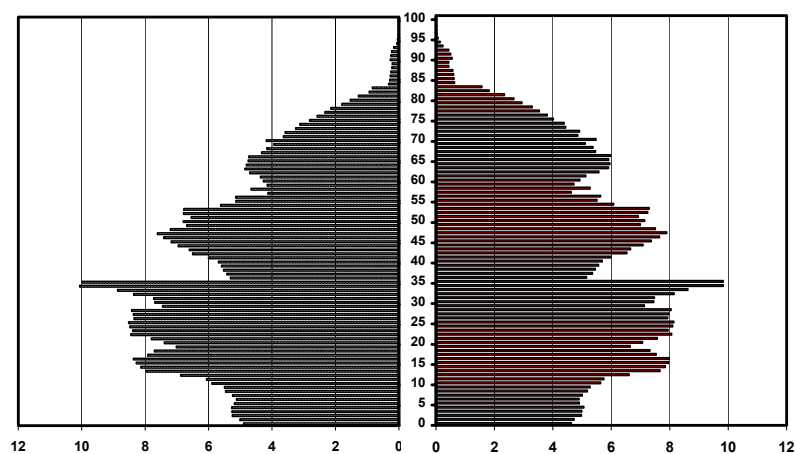
**COMPARISON OF THE DEMOGRAPHIC SITUATION OF
ROMANIANS, ETHNIC HUNGARIANS IN ROMANIA
AND HUNGARY (1992–2002)**

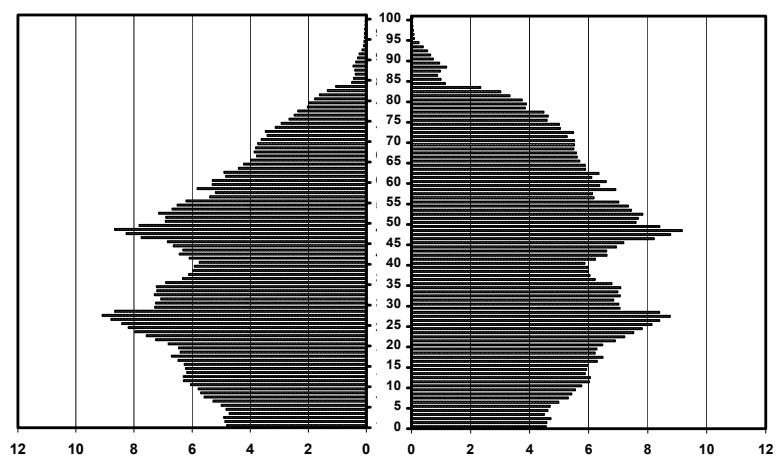
I.a Románia és Magyarország. Népességsökkenés 1992 és 2002 között, valamint a természetes szaporodás és a nettó migráció hatása
 Romania and Hungary. Population decrease between 1992 and 2002, impact of natural population changes and net migration

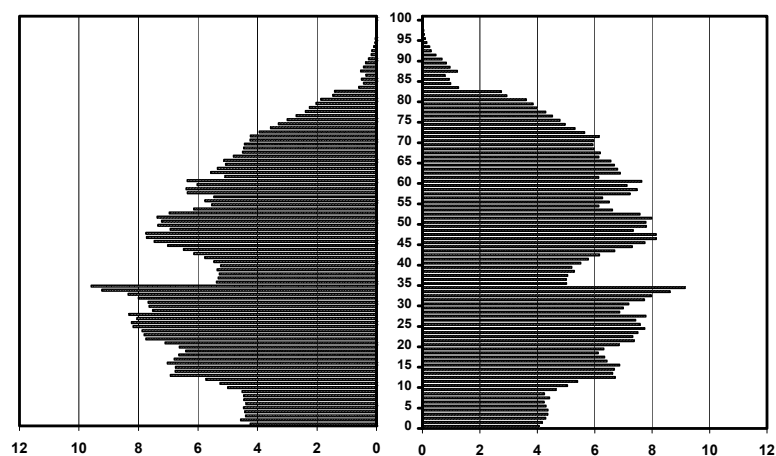
I.b Románia és Magyarország. Természetes fogyás és nettó migráció, 1991–2002
 Romania and Hungary. Natural decrease and net migration, 1992–2002

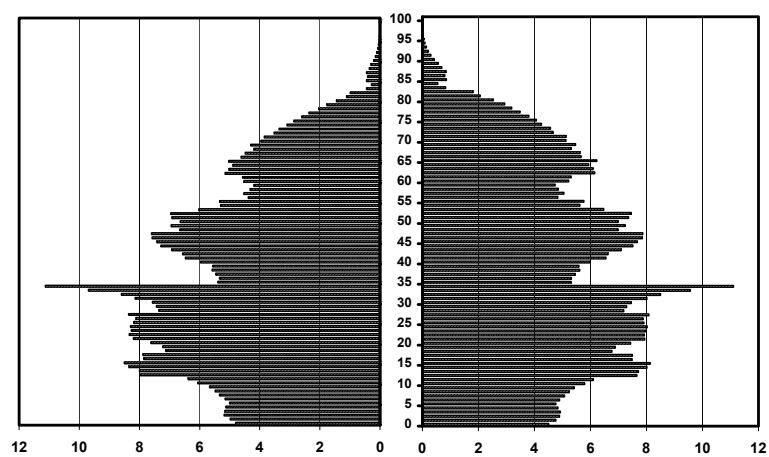
II.a Korfa – România népessége (2003. január 1.)
(Teljes népesség = 100)
Population pyramid – population of Romania (1 January 2003)
(Total population = 100)

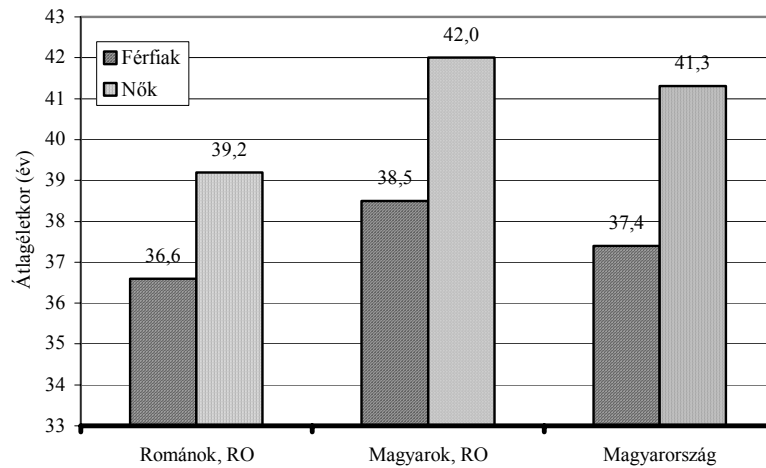
II.b Korfa – Magyarország népessége (2003. január 1.)
(Teljes népesség = 100)
Population pyramid – population of Hungary (1 January 2003)
(Total population = 100)

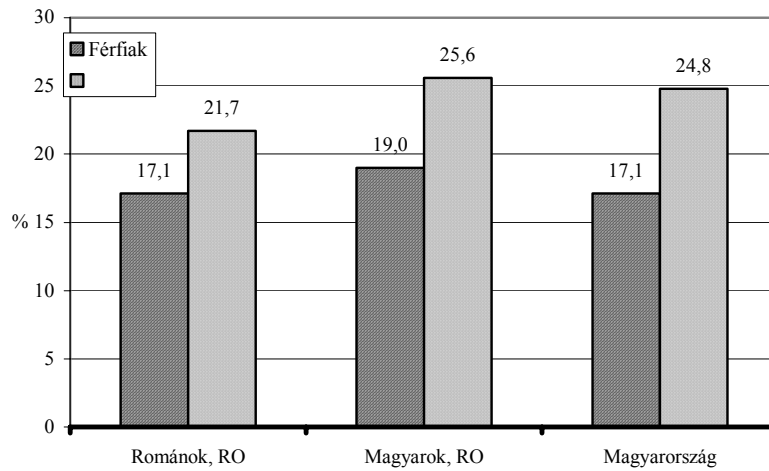
II.c Korfa – romániai magyar nemzetiségűek (2002. márciusi népszámlálás)
(Teljes népesség = 100)
Population pyramid – ethnic Hungarians in Romania
(Population Census in March 2002)
(Total population = 100)

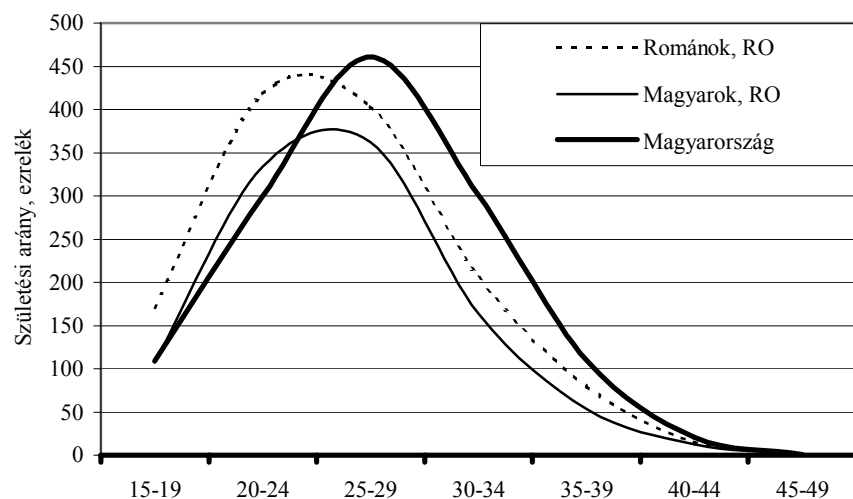
II.d Korfa – romániai román nemzetiségűek (2002. márciusi népszámlálás)
(Teljes népesség = 100)
Population pyramid – ethnic Romanians in Romania
(Population Census in March 2002)
(Total population = 100)

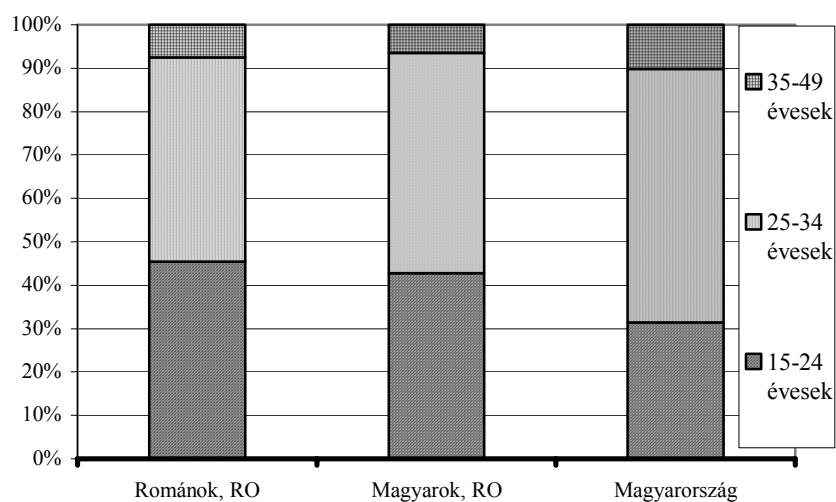
III.a Románok, romániai magyarok és Magyarország. A népesség átlagéletkora, 2002
Romanians, ethnic Hungarians in Romania, Hungary.
Mean age of the population, 2002

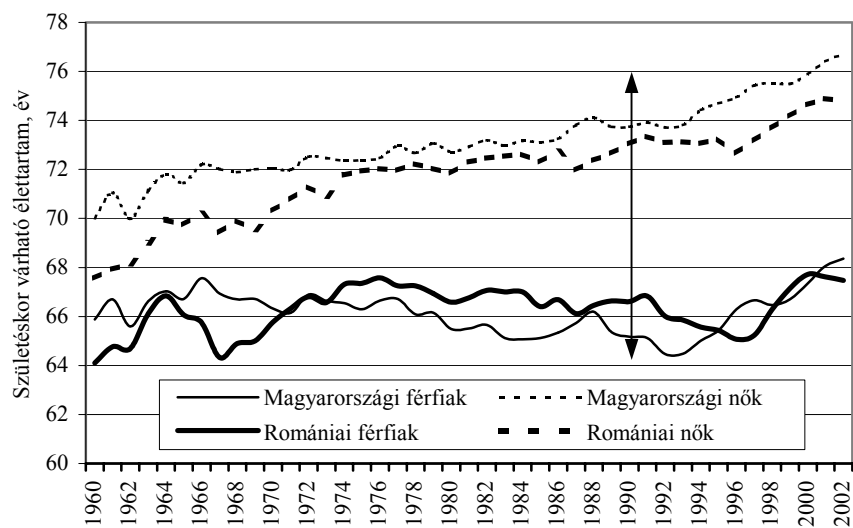
III.b Románok, romániai magyarok és Magyarország.
A 60 éves és annál idősebb népesség, 2002
Romanians, ethnic Hungarians in Romania, Hungary.
Population aged 60 and over, 2002

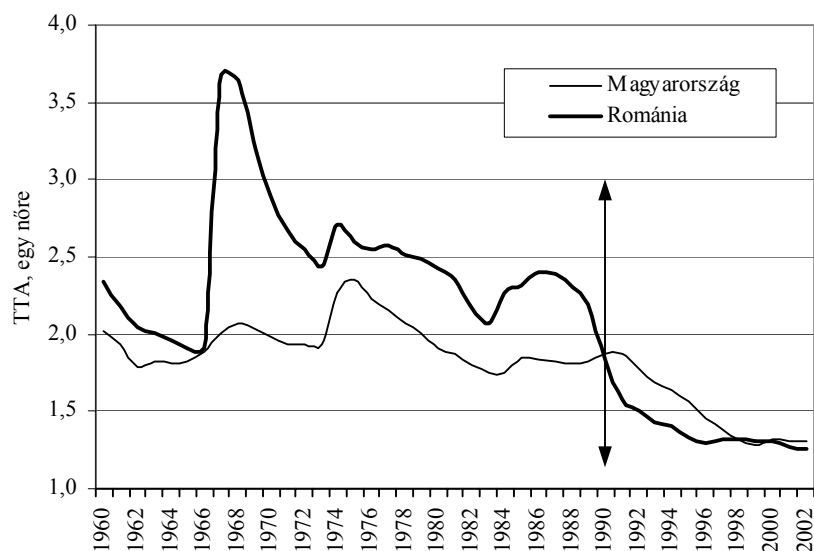
IV.a Románok, romániai magyarok és Magyarország. Kor szerinti termékenység
Romanians, ethnic Hungarians in Romania, Hungary. Fertility by age, 2002

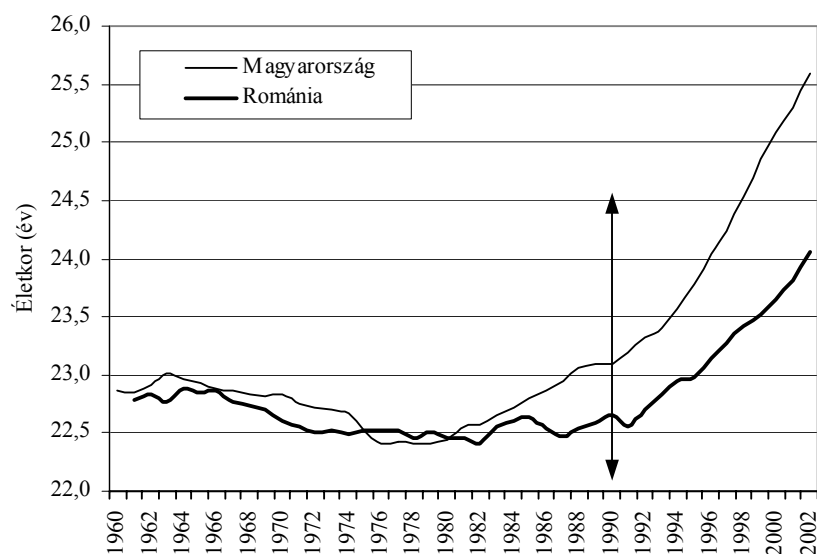
IV.b Románok, romániai magyarok és Magyarország. A kor szerinti termékenység
struktúrája, 2002
Romanians and Hungarians in Romania, Hungary. Timing of fertility by age, 2002

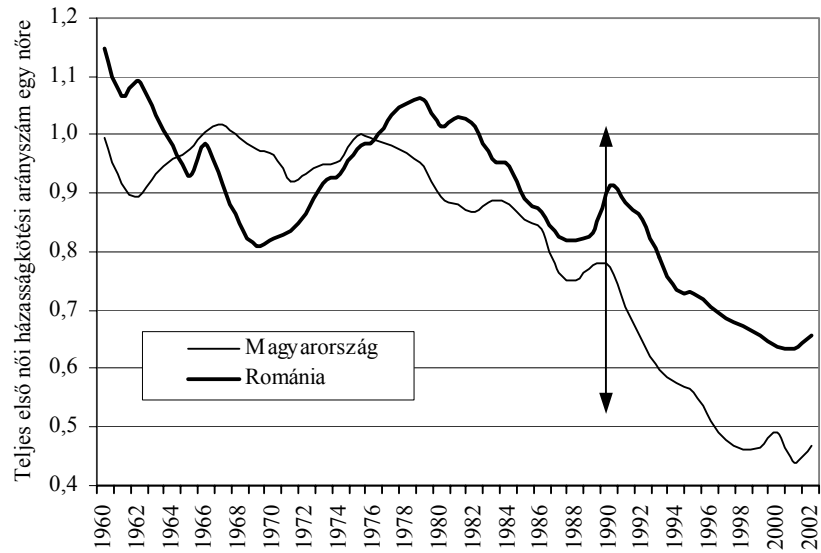
V. Románia és Magyarország. A születéskor várható élettartam, 1960–2002
 Romania and Hungary. Life expectancy at birth, 1960–2002

VI.a Románia és Magyarország. A teljes termékenységi arányszámok, 1960–2002
Romania and Hungary. Total fertility rates, 1960–2002

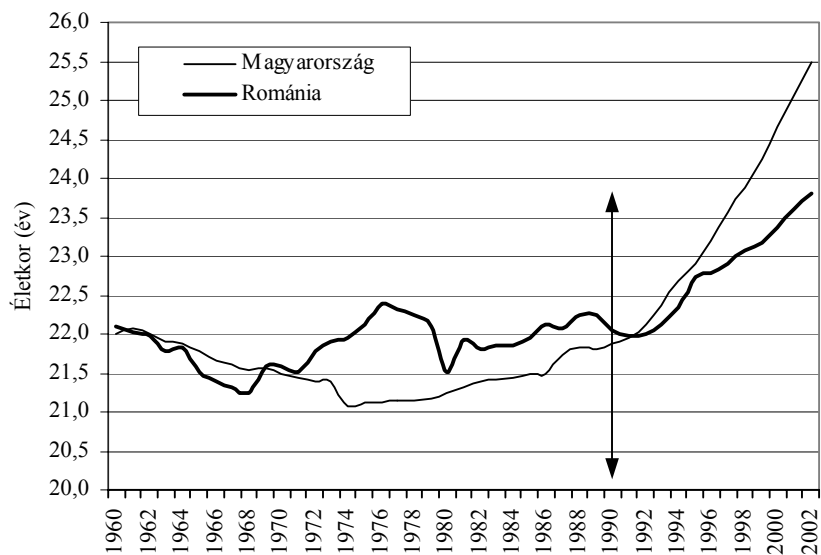

VI.b Románia és Magyarország. Az anyák átlagéletkora az első gyermekük születésekor, 1960–2002
Romania and Hungary. Mean age of mothers at first child birth, 1960–2002

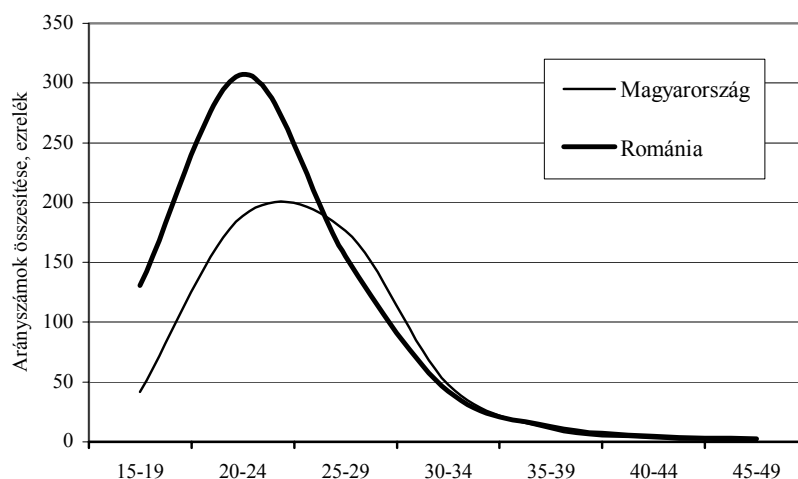
VII.a Románia és Magyarország. A teljes első női házasságkötési arányszám, 1960–2002

Romania and Hungary. Total female first marriage rate, 1960–2002

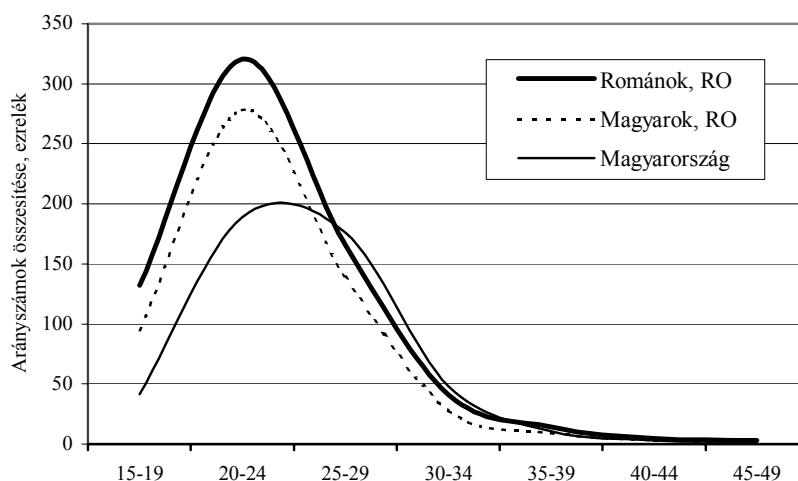
VII.b Románia és Magyarország. A nők átlagéletkora első házasságkötésükkor, 1960–2002

Romania and Hungary. Mean age of women at first marriage, 1960–2002

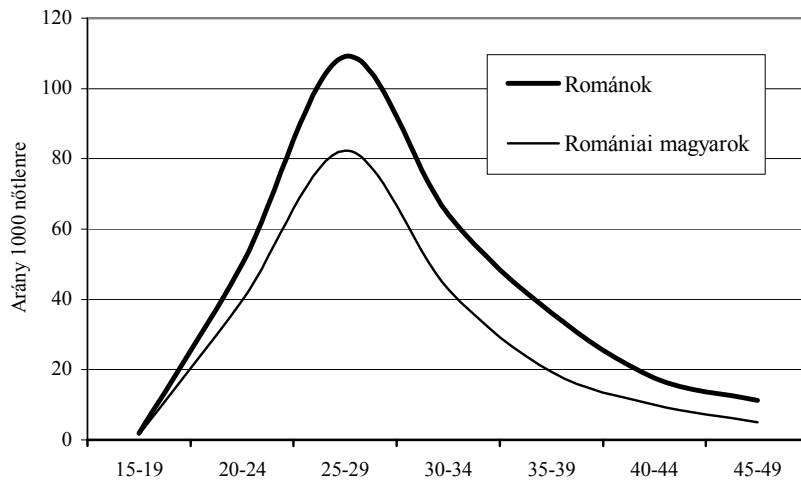
VII.c Románia és Magyarország. A nők első házasságkötési arányszámainak összesítése öt éves korcsoportonként, 2002

Romania and Hungary. Summarized female first marriage rates by age group of five years, 2002

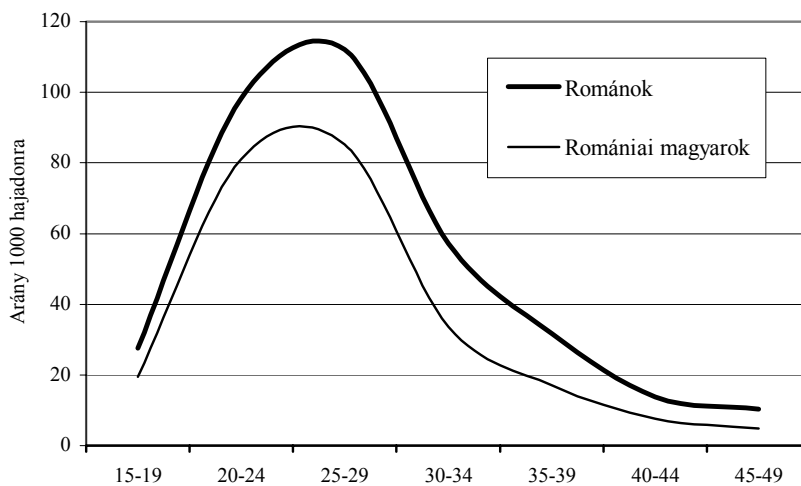

VII.d A nők első házasságkötési arányszámainak összesítése öt éves korcsoportonként, 2002 – románok, romániai magyarok és Magyarország

Summarized female first marriage rates by age group of five years, 2002 – Romanians, ethnic Hungarians in Romania, Hungary

VIII.a Románia. A férfi első házasságkötések arányszámai, 2002 – románok és magyar etnikumúak
Romania. Male first marriage rates, 2002 – Romanians and ethnic Hungarians in Romania

VIII.b Románia. A női első házasságkötésének arányszáma, 2002 – románok és magyar etnikumúak
Romania. Female first marriage rate, 2002 – Romanians and ethnic Hungarians in Romania